

Kultura, komunita a menšina

Kultura

Průcha (2001):

- **širší pojetí:** *„...vše, co vytváří lidská civilizace – tedy jednak materiální výsledky lidské činnosti, jako jsou např. lidská obydlí, nástroje, oděvy. A další jednak duchovní hodnoty lidí, jako je náboženství, umění, morálka, zvyky, vzdělávací systémy, politika, právo...“*
- **užší pojetí:** *„kultura je vztahována spíše k projevům chování lidí – tedy kulturou určitého společenství se míní jeho zvyklosti, symboly, komunikační normy a jazykové rituály, sdílené hodnotové systémy, předávané zkušenosti, zachovávaná tabu.“*

Kultura

Geertz (2000):

- *„...jsme nedokonalá a nedokončená zvířata („unfinished animal“), která se dokončují a finalizují prostřednictvím kultury – nikoli prostřednictvím nějaké obecné kultury, ale jejích zcela specifických podob:...”*

Kultura

Lawless (1996):

- a) Kultura je naučená, člověk se nenarodí jako kulturní, ale musí se kultuře naučit od příslušníků své rodiny, vrstevníků, učitelů atd.
- b) Člověk žije ve společnosti lidí náležejících ke stejné kultuře, proto říkáme, že kultura je sdílená.
- c) Kulturu si mezi sebou lidé předávají pomocí symbolů – kultura je symbolická. Díky ní si s věcmi spojujeme významy, které přímo nesouvisí s jejich vlastnostmi.
- d) Kultura tvoří propojený systém, je integrovaná, její jednotlivé části se ovlivňují.
- e) Kultura se stále mění, je dynamická.
- f) Kultura se přizpůsobuje daným okolnostem, je adaptabilní.

Komunita

Zima (1999):

„... společenství lidí, kteří mají jeden či více společných znaků, jimiž se odlišují od ostatních“

- Tyto znaky nebo rysy mohou být různé povahy:
 - a) povahy geografické,
 - b) povahy biologické,
 - c) povahy společenské, historické a ekonomické,
 - d) povahy kulturní,
 - e) povahy jazykové,
 - f) povahy sociální.

Komunita

Hillery (1974)

- a) Komunita je skupina lidí, kteří mají společné cíle a spolupracují na jejich dosažení. Každá komunita má své vlastní cíle.
- b) Komunita je založená na určité geografické lokalitě. Geografická situace komunity určuje způsoby, jakými funguje.
- c) Komunita disponuje určitou svobodou v rozhodování svých vlastních záležitostí a její členové mají za komunitu zodpovědnost.

Komunita

Lane, Hoffmeistr a Bahan (1996):

- podobné tělesné charakteristiky nebo kulturní zvyklosti, jako je např. barva kůže nebo společný jazyk,
- identifikování sebe samého jako člena minority a přijetí mně ostatními, již stávajícími členy minority,
- tendence uzavírat manželství v rámci komunity,
- vzdor minoritní skupiny proti útlaku většinové společnosti.

Komunita

Ladd (2003):

- „imagined communities“ (domnělé komunity)
– pocit sounáležitosti a soudržnosti

Kultura = komunita?

Padden (1989):

- **Kultura** je souborem naučených vzorců chování skupiny lidí s vlastním jazykem, hodnotami a tradicemi.
- **Komunita** je sociální systém, ve kterém skupina lidí žije společně na jednou místě, sdílejí společné cíle a mají k sobě navzájem zodpovědnost.
- Kultura determinuje hodnoty a názory, práce a sociální aktivity se však odehrávají v rámci komunity.

Menšina

- Minoritní skupina je skupina lidí odlišujících se jedním nebo více společnými znaky od většinové společnosti. Minoritní skupina je počtem svých členů výrazně menší než skupina většinová.

Kultura Neslyšících

- Termín **Deaf Culture** (kultura neslyšících): vznik v 70. letech v akademických kruzích především slyšících badatelů.
- Baker a Cokely (1980): dva pohledy na hluchotu: klinicko-patologický (medicínský) a kulturní

Neslyšící x neslyšící

- Gregoryová (1997):
 - Neslyšící (s velkým „N“) jako *„osoby patřící do komunity Neslyšící, které sdílejí společnou (třebaže v současnosti ne zcela popsanou) kulturu“*
 - *neslyšící (s malým „n“) jako „audiologicky neslyšící, kteří se však neidentifikují s kulturou Neslyšících“.*

Emický pohled

- DEAF CULTURE (BSL) – kolem 1985 (Ladd, 2003)
- DEAF WORLD (svět Neslyšících) vs. HEARING WORLD (svět slyšících)
- DEAF WAY (způsob jednání Neslyšících)
- v českém znakovém jazyce – NESLYŠÍCÍ TYP JEHO, KULTURA NESLYŠÍCÍCH (Kalousová, 2012)

Enkulturation

- *„do pojmu enkulturation je možné zahrnout všechny projevy naučeného chování, získávání znalostí a dovedností, díky kterým člověk nabývá kompetence v kultuře své společnosti.“* (Sociální a kulturní antropologie, 1993, s. 96).
- Pouze 5-10% Neslyšících rodičů má neslyšící děti a zbylých 90 – 95% Neslyšících musí projít procesem enkulturation v pozdějším věku.

Pohled etnicity

Lane (2005) zakládá nový pohled na Neslyšící jakožto etnickou skupinu. Etnická skupina je vymezena několika rysy, které splňují i Neslyšící. Těmito rysy jsou:

- a) kolektivní jméno (ethnonymum),
- b) pocit soudržnosti,
- c) pravidla a normy chování,
- d) hodnoty,
- e) vědomosti,
- f) zvyky,
- g) jazyk,
- h) spřízněnost.

(Kalousová, 2012)

Komunita ve vztahu k Neslyšícím

- Padden (1989, str. 3):

„Komunita neslyšících není ani skupina lidí se sluchovým postižením ani skupina lidí, kteří jsou součástí kultury Neslyšících. Je to skupina lidí, kteří žijí na konkrétním místě, mají společné cíle a různými způsoby se těchto cílů snaží dosáhnout. Členy komunity neslyšících tak mohou být i lidé, kteří nejsou Neslyšící, ale kteří aktivně podporují cíle komunity a pracují s Neslyšícími.“

(překlad Kalousová)

Komunita ve vztahu k Neslyšícím

Baker a Padden (1978) uvádějí, že:

- komunita Neslyšících zahrnuje sluchově postižené jedince, kteří sdílejí společný jazyk, zážitky a hodnoty a společný způsob interakce mezi sebou navzájem a se slyšícími lidmi.
- „attitudinal deafness“ (postojová hluchota) = zdůrazňuje sebeidentifikaci s komunitou Neslyšících a upozaduje reálnou sluchovou ztrátu.

Členství v komunitě Neslyšících

Ladd (2003):

- být neslyšícím dítětem neslyšících rodičů nebo svou hluchotu zdědit v třetí generaci,
- navštěvovat školu pro neslyšící nebo být jejím absolventem,
- nenavštěvovat nebo neabsolvovat školu pro neslyšící, ale ve volném čase se stýkat s komunitou neslyšících.

Členství v komunitě Neslyšících

Baker a Cokely (1999, s. 56):

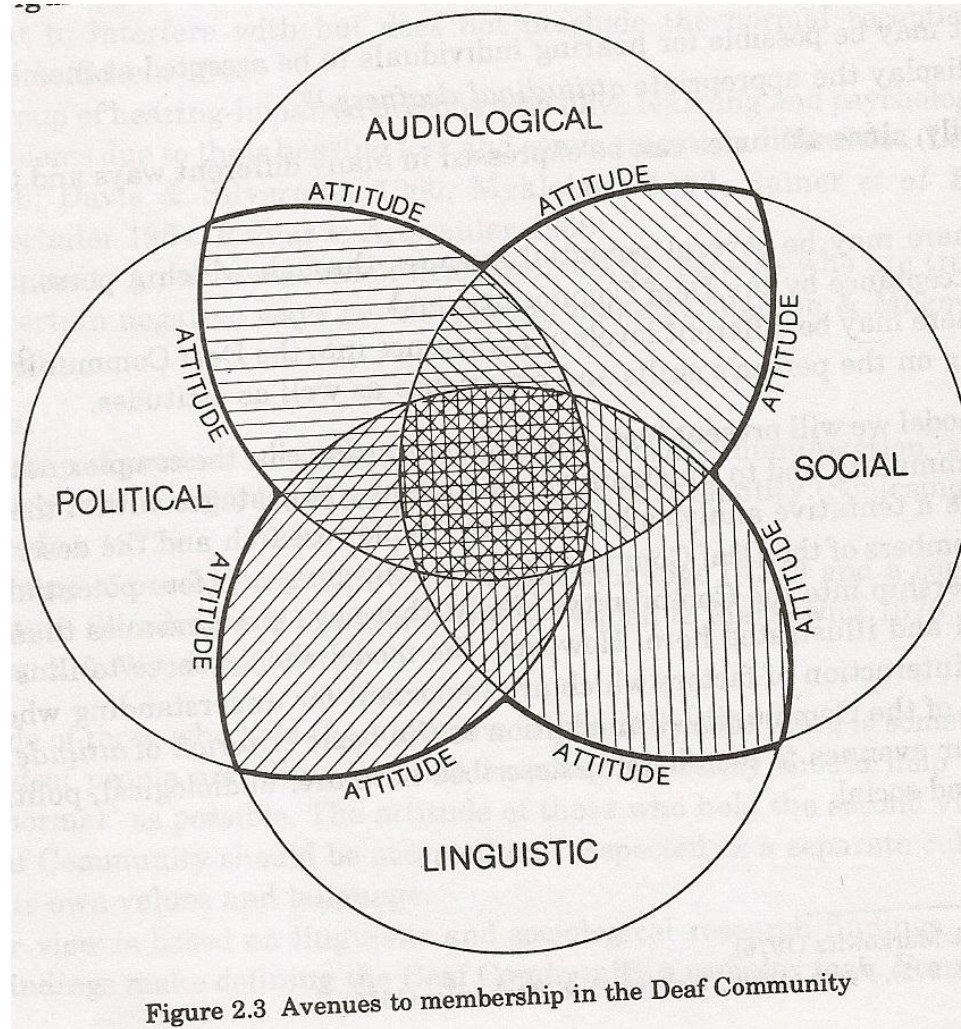

Figure 2.3 Avenues to membership in the Deaf Community

Zdroje:

- KALOUSOVÁ, J. *Identita českých neslyšících Romů*. Praha: FF UK, 2012 (nepublikovaná bakalářská práce)
- KOSINOVÁ, B. *Neslyšící jako jazyková a kulturní menšina - kultura neslyšících*. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008.